

Wielkopolski Urząd Wojewódzki w Poznaniu Sekretariat Wojewody Wielkopolskiego	
17. 02. 2021	

WUW210013284

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Poznaniu

Wielkopolski Urząd Wojewódzki w Poznaniu KANCLARIA	
WPEŁNIŁO DNIA	17. 02. 2021
L.dz. zak.	23.605/21

LPO.410.026.01.2020

Pan
Michał Zieliński
Wojewoda Wielkopolski
Wielkopolski Urząd Wojewódzki
al. Niepodległości 16/17
61-173 Poznań

Wielkopolski Urząd Wojewódzki w Poznaniu Sekretariat Dyrektora Generalnego		
WPEŁNIŁO DNIA	17. LUT. 2021	WPEŁNIŁO DNIA
L.dz.		
zal.		

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/20/090 Realizacja kompleksowego programu wsparcia dla rodzin „Za życiem”

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Wielkopolski Urząd Wojewódzki, al. Niepodległości 16/18, 61-173 Poznań (dalej: WUW lub Urząd)
Kierownik jednostki kontrolowanej	W okresie objętym kontrolą Wojewodą Wielkopolskim był ¹ : Łukasz Mikołajczyk (od 25 listopada 2019 r. do 15 grudnia 2020 r.); Zbigniew Hoffman (od 8 grudnia 2015 r. do 11 listopada 2019 r.)
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none">1. Wsparcie asystenta rodziny.2. Tworzenie warunków pobytowych i mieszkaniowych.3. Wspieranie zatrudnienia osób niepełnosprawnych, ich opiekunów, członków rodzin opiekujących się osobą niepełnosprawną oraz aktywizowanie osób bezrobotnych celem wsparcia opiekunów osób niepełnosprawnych w realizacji codziennych obowiązków domowych.4. Monitoring realizacji Programu Za życiem.
Okres objęty kontrolą	Lata 2017-2020 (I półrocze) z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem, jeżeli miały one związek z przedmiotem kontroli lub są niezbędne dla celów porównawczych.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ²
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Poznaniu
Kontroler	Zuzanna Kaźmierczak, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LPO/134/2020 z 15 października 2020 r. ³ (akta kontroli str.1-2)

¹ Do zakończenia czynności kontrolnych p.o. Wojewody Wielkopolskiego była Aneta Niestrawska, (od 15 grudnia 2020 r. do 28 stycznia 2021 r.)

² Dz. U. z 2020 r. poz. 1200, dalej: ustawa o NIK

³ Czynności kontrolne zakończono 29 stycznia 2021 r.

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Wojewoda Wielkopolski prawidłowo wykonywał powierzone zadania, pośrednicząc w realizacji części działań wynikających z programu kompleksowego wsparcia dla rodzin „Za życiem”⁵ (dalej: program Za życiem), przypisanych zwłaszcza jednostkom samorządu terytorialnego (dalej: jst) jako zadania zlecone lub własne. Urząd niezwłocznie informował jednostki o możliwości składania zapotrzebowania na środki finansowe bądź przystąpienia do programu rządowego. Bez zbędnej zwłoki dokonywał również kolejnych czynności w ramach tego procesu, w szczególności informował ministerstwo o zebranych zapotrzebowaniach lub zgłoszeniach do programu rządowego, kontraktował środki z rekomendowanymi przez ministerstwo podmiotami, a następnie je przekazywał.

W ocenie NIK, monitoring nad realizacją ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”⁶, w szczególności programu Za życiem, przyjętego przez Radę Ministrów na podstawie art. 12 ust. 1 tejże ustawy, Wojewoda Wielkopolski sprawował w sposób niepełny. Uwagę skoncentrował na wybranych działaniach realizowanych przez Urząd. Nie zbierał w szczególności informacji o realizacji programu od części zaangażowanych w jego wdrażanie podmiotów oraz nie dokonywał bieżącej oceny instrumentów. Skutkowało to przekazywaniem niekompletnych danych do Rady Ministrów oraz koordynatora programu Za życiem - Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (dalej: MRPIPS), co było niezgodnie z założeniami programu. Ponadto, informacja przekazana za 2017 r. do Rady Ministrów zawierała nieprawidłowe dane.

W ocenie NIK, Wojewoda nie sprawował w sposób optymalny nadzoru nad zapewnieniem właściwego schronienia rodzicom z małoletnimi dziećmi i kobietom w ciąży. Ponadto, mimo upływu około roku od zakończenia edycji 2019 Programu Maluch+, Wojewoda Wielkopolski nie wywiązał się z obowiązku przekazania MRPIPS informacji o rodzaju i liczbie orzeczeń lub zaświadczeń dzieci niepełnosprawnych lub wymagających szczególnej opieki korzystających z miejsc opieki dofinansowanych z tego Programu w 2019 r., co było jednym z jego zadań przewidzianych na ten rok.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowej⁷ kontrolowanej działalności

OBSZAR

Opis stanu faktycznego

1. Wsparcie asystenta rodziny.

Wielkopolski Urząd Wojewódzki dysponował danymi dotyczącymi realizacji (lub przyczyn ich braku) w województwie wielkopolskim w latach 2017-2020 (I półrocze) następujących działań programu Za życiem:

- 1.4. – Rozwój sieci domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży (w ramach realizacji zadania nie utworzono żadnego domu);
- 2.5 - Dofinansowanie zapewnienia funkcjonowania miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 posiadających orzeczenie o niepełnosprawności lub

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Uchwała nr 160 Rady Ministrów z dnia 20 grudnia 2016 r. (M.P. poz. 1250)

⁶ Dz.U. z 2020 r., poz.1329.

⁷ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

wymagających szczególnej opieki (liczba nowych miejsc wyniosła 74, a liczba miejsc z dofinansowaniem do funkcjonowania - 76⁸);

- 2.7 - Przyznanie jednorazowego świadczenia w wysokości 4.000 zł (wyplacono łącznie świadczenia dla 1.428 dzieci);
- 3.2 - Rozwój sieci ŚDS, w tym rozwój bazy całodobowej w jednostkach już funkcjonujących i rozszerzenie typów ŚDS – sprzężone niepełnosprawności oraz osoby ze spektrum autyzmu (powstały dwie placówki i 70 miejsc dziennych);
- 4.7 - Tworzenie mieszkań chronionych i mieszkań wspomaganych dla osób niepełnosprawnych (powstało 11 mieszkań na 37 miejsc);
- 5.1 – Wsparcie asystenta rodziny (w ramach programu Asystent rodziny w latach 2017-2019 dofinansowano w przeliczeniu na etaty 809 wynagrodzeń asystentów).

Wiedza ta opierała się przede wszystkim na fakcie uczestniczenia w realizacji ww. działań.

(akta kontroli str. 3-17, 417-425, 1017, 1785-1792, 1864)

W latach 2017-2020 (I półrocze) w województwie wielkopolskim realizowano ogólnopolski program Asystent rodziny⁹, ogłaszany corocznie przez MRPIPS, w ramach którego dofinansowywano koszty wynagrodzeń asystentów rodziny i koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej lub – jak w 2020 r. - dodatek do tego wynagrodzenia. Celem programu Asystent rodziny była m.in. realizacja przez asystenta wsparcia, o którym mowa w art. 8 ust. 2 i 3 ustawy o wsparciu, w związku z art. 15 ust. 1 pkt 13a ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej¹⁰ (dalej: ustawa o wspieraniu rodziny)¹¹.

W toku niniejszej kontroli analizowano zagadnienia dot. asystentów zatrudnianych przez gminy.

Wojewoda Wielkopolski informował gminy o możliwości ubiegania się o środki z programu Asystent rodziny niezwłocznie po ogłoszeniu programu przez MRPIPS.

W ramach realizacji ww. programu w 2017 r. gminy województwa wielkopolskiego złożyły zapotrzebowanie¹² na środki w kwocie 5.337,61 tys. zł, w 2018 r. – 5.346,48 tys. zł (a więc w kwocie zbliżonej do roku poprzedniego), a w 2019 r. – 5.472,2 tys. zł (w kwocie o 2,3% wyższej niż w roku poprzednim). W ww. okresie zapotrzebowanie zgłosiło odpowiednio: 205, 191 i 200 gmin.

(dowód: akta kontroli str. 74-95, 123-141, 166-176, 207-212)

Kwoty przyznane przez MRPIPS po zgłoszeniu zapotrzebowań były niższe niż kwota zgłaszanego zapotrzebowania. Skutkowało to niższą kwotą globalną dla województwa, a zatem niższą od zgłaszanego zapotrzebowania kwotą dofinansowania. Wojewoda Wielkopolski, niezwłocznie po ogłoszeniu wyników, występował do MRPIPS o środki na realizację programu (odpowiednio: 5.326,0 tys. zł, 4.545,2 tys. zł, 4.469 tys. zł)¹³.

W latach 2017-2019 w ramach realizacji programu zawarto umowy na następującą kwotę: 2017 r. – 5.326 tys. zł, w 2018 r. – 4.543,0 tys. zł, a w 2019 r. – 4.469 tys. zł.

⁸ Wg sprawozdań przekazywanych w trybie roboczym do MRPIPS za lata 2017-2019, w tym w 2017 r. sfinansowano dostosowanie 22 miejsc, w 2018 r. – liczba nowych miejsc wyniosła 50, liczba miejsc z dofinansowaniem do funkcjonowania - 34, w 2019 r. liczba nowych miejsc – wyniosła 2, a liczba miejsc z dofinansowaniem do funkcjonowania – 42.

⁹ Program Asystent rodziny i koordynator pieczy zastępczej.

¹⁰ Dz.U. z 2020 r., poz. 821.

¹¹ <https://www.gov.pl/web/rodzina/program-asystent-rodziny-i-koordynator-rodzinnej-pieczy-zastepczej>

¹² Wg zapotrzebowania lub korekty tego zapotrzebowania.

¹³ Wojewoda informował również o podziale środków.

Wysokość środków z przekazanej dotacji z rezerwy celowej i Funduszu Pracy, wydatkowanych na ww. cel w kolejnych latach wyniosła odpowiednio: 2017 r. - 5.030,2 tys. zł, w 2018 r. 4.450,7 tys. zł, w 2019 r. – 4.284,9 tys. zł.

Zastępca Dyrektora Wydziału Polityki Społecznej (dalej również Wydziału lub WPS) wskazała, że brak wykorzystania przyznanych środków wynikał m.in. ze zmieniającej się sytuacji dot. zatrudnienia asystentów w gminach, w tym wynikającej z rezygnacji pracowników, przebywania na długotrwałych zwolnieniach lekarskich, a w efekcie stanowiska nie były obsadzone. Ponadto, dochodziło do błędnego zrozumienia zasad programu, w zw. z czym gminy deklarowały zapotrzebowanie na kwoty wyższe niż wynikało to z faktycznie określonych w programie ograniczeń. Skutkowało to zwrotem dotacji jako środki niewykorzystane.

(dowód: akta kontroli str. 18-22, 34-37, 57-61, 96-107, 374-379, 390-392, 952-966, 1785-1792, 1850-1855)

W latach 2017-2020 (I półrocze) na terenie województwa wielkopolskiego zatrudnionych było łącznie odpowiednio: 385, 388, 373 i 365 asystentów¹⁴, w tym liczba asystentów finansowanych wyłącznie przez gminę odpowiednio: w 2017 r. - 14, w 2018 r. - 8, a w 2019 r. - 15. Liczba asystentów w ramach programu Asystent rodziny w przeliczeniu na pełne etaty wyniosła w latach 2017-2019 odpowiednio: 271,62, 251,77 i 285,62 etatu. W 2020 r. podpisano umowy na wypłacenie dodatku¹⁵ dla asystentów w przeliczeniu na 269,66 etatu.

Liczba gmin, w których zatrudniano jednego asystenta rodziny była względnie stała (średnio 65%) i w badanym okresie wyniosła odpowiednio: w 2017 i 2018 r. – 142 gminy, w 2019 - 150 gmin i w I półroczu 2020 r. - 147 gmin. Liczba gmin, w których choćby czasowo nie zatrudniano żadnego asystenta rodziny corocznie wzrastała i wyniosła w latach 2017-2020 (I półrocze) odpowiednio: 6 (z 226, tj. 2,6% gmin), 10 (4,4%), 9 (4%) i 13 (5,8%).

Zastępca Dyrektora WPS wskazała, że gminy, które nie zatrudniały asystentów najczęściej deklarowały, iż nie mają zapotrzebowania na tego typu usługi. Wg ich deklaracji podyktowane to było faktem, iż dana gmina jest bardzo mała i zamieszkuje ją niewielka liczba mieszkańców, którzy nie wykazują potrzeby korzystania z tej formy wsparcia.

(dowód: akta kontroli str. 390-392, 1017, 1548-1550, 1850-1855)

WUW w 2018 r. dokonał analizy przesłanych dokumentów z ośmiu gmin, które w roku tym nie skorzystały z dofinansowania na zatrudnienie asystenta rodziny, ani nie wykazały zatrudnienia asystenta rodziny z własnych środków w sprawozdaniu w Centralnej Aplikacji Statystycznej. Z analizy tej wynikało m.in., że:

- ✓ we wszystkich ośmiu gminach pracę z rodzinami przeżywającymi trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych wykonują pracownicy socjalni w ramach pracy z rodziną;
- ✓ żadna z gmin nie wykazała, że kierownik wnioskował o przydzielenie asystenta, niektóre gminy sprawozdały, że również sąd nie przydzielał asystenta rodzinie;
- ✓ w czterech gminach zadeklarowano, że gdy wystąpi potrzeba zatrudnienia asystenta rodziny zostanie on zatrudniony ze środków własnych, które zostały zabezpieczone w budżetach gmin, dodatkowo jedna gmina

¹⁴ W latach 2017-2020 (I półrocze) na podstawie umowy o pracę zatrudnionych było: 319, 337, 327 i 325 asystentów rodziny, a na podstawie umów cywilnoprawnych odpowiednio: 66, 51, 46, i 40 asystentów.

¹⁵ Dodatek do wynagrodzenia w wysokości 1.700 zł, wypłacany w zw. z podejmowaniem pracy w trakcie pandemii COVID-19.

deklarowała rozważenie utworzenia nowego stanowiska w MGOPS, tj. asystenta rodziny;

- ✓ każda z gmin stwierdziła, że na jej terenie zjawisko problemów opiekuńczo-wychowawczych w rodzinach nie występuje lub występuje w bardzo małym zakresie i w związku z tym pomoc pracowników socjalnych i innych osób działających na terenach gmin (dzielnicowi, kuratorzy społeczni, pracownicy GKRPA) jest wystarczająca.

(akta kontroli str. 390-392, 1850-1855)

W województwie następował systematyczny spadek średniej liczby rodzin objętych opieką jednego asystenta, która w latach 2017-2020 (I półrocze) kształtowała się na poziomie odpowiednio: 2017 r. – 10,07, 2018 – 9,59, 2019 – 9,7 i w I półroczu 2020 r. – 8,8.

(akta kontroli str. 1017)

Analiza dokumentacji trzech gmin zatrudniających w kolejnych latach największą liczbę asystentów rodziny, tj. miasta Poznania, miasta Kalisza i miasta Piły wskazała, że Wojewoda Wielkopolski, niezwłocznie po ogłoszeniu programu, w kolejnych latach informował jst o możliwości ubiegania się o środki z tego tytułu.

- ✓ W 2017 r. informację o przyznaniu środków z Funduszu Pracy pozyskano w dniu 25 sierpnia 2017 r., a środków z rezerwy celowej 2 października 2017 r. Wszystkie umowy były przygotowane w dniu 10 października 2017 r. (po dokonaniu podziału środków, powzięciu informacji o zwiększeniu planów finansowych poszczególnych jst) i podpisywane przez jedną ze stron – Wojewodę Wielkopolskiego w dniach 12-14 października. Umowy były zawierane w dniach zwrotu odesłanej podpisanej umowy, a więc w analizowanych przypadkach w dniach 31.10-6.11.2017 r. Środki zostały przekazane jednostkom: z rezerwy celowej średnio 14 dni od zawarcia umowy, a z Funduszu Pracy do 30 dni od tej daty.
- ✓ W 2018 r. informację o przyznaniu środków z Funduszu Pracy pozyskano w dniu 20 września 2018 r., a środków z rezerwy celowej w dniu 12 października. Umowy były zawarte przez jedną ze stron – Wojewodę Wielkopolskiego w dniach 6-9 listopada 2018 r. (po dokonaniu podziału środków między jst i przygotowaniu wszystkich umów). W 2018 r. umowy analizowanych jednostek były zawierane w następujących terminach: 8-22 listopada – w dniach zwrotu podpisanych umów. Środki były przekazywane jednostkom z obu źródeł do 25 dni od momentu zawarcia umowy.
- ✓ W 2019 r. Wojewoda Wielkopolski pozyskał informację o zwiększeniu budżetu o środki na realizację Programu w dniu 15 października. Umowy na realizację zadania były zawierane w dniach: 29.10.-8.11.2019 r. Środki przekazano gminom do ośmiu dni po zawarciu umowy.

(akta kontroli str. 3-4, 108-122, 152-166, 177-206, 216-254, 924, 952-966, 1548-1549)

W programie Asystent rodziny wskazano, że podziału zaplanowanej kwoty dotacji w ramach rezerwy celowej budżetu państwa oraz środków Funduszu Pracy, z uwzględnieniem zapotrzebowania przekazanego przez wojewodów oraz kryteriów wskazanych w Warunkach dofinansowania programu Asystent rodziny, dokonuje MRPiPS. Wskazane w programie preferencje uwzględniane przy dokonywaniu podziału środków nie odnosiły się do realizacji zadań przez asystenta jako koordynatora, w rozumieniu art. 8 ust. 6 ustawy o wsparciu.

Wojewoda Wielkopolski nie zawierał odrębnych umów na koordynację, o której mowa w art. 9 ust. 4 ustawy o wsparciu. W latach 2017-2018 zawierano umowy na realizację Programu, który był finansowany z rezerwy celowej budżetu państwa oraz ze środków Funduszu Pracy. Z kolei w 2019 r. zawierane umowy dotyczyły realizacji zadania finansowanego z rezerwy celowej. Brak odrębnych umów na ww. koordynację był podyktowany stanowiskiem MRPiPS w przedmiotowej sprawie z dnia 20 października 2017 r., w którym wskazano m.in. na brak zasadności rozdzielania zadań asystenta rodziny i poleceniem zawierania umów z obu źródeł.

(akta kontroli str. 280-282)

Wojewoda Wielkopolski, z wykorzystaniem Centralnej Aplikacji Statystycznej, zbierał od wszystkich jst dane dotyczące m.in. realizowanych zadań w ramach działań koordynacyjnych wynikających z ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”. Dane te były wykazywane również w informacji przekazywanej za lata 2017-2019 do Rady Ministrów. Wynikało z nich m.in., że:

- liczba wniosków, o których mowa w art. 8 ust. 6 ustawy o wsparciu, jakie wpłynęły do gmin w ww. okresie wyniosła odpowiednio: 49, 44 i 49. Wszystkie zostały pozytywnie rozpatrzone;
- liczba wyznaczonych asystentów-koordynatorów wsparcia wyniosła odpowiednio: 49, 44 i 49;
- liczbę rodzin, którym udzielono porad w ramach Programu Za życiem wyniosła odpowiednio: 100, 87, 81;
- liczbę opracowanych katalogów możliwego wsparcia (art. 8 ust. 3 pkt 1 ustawy o wsparciu) wyniosła odpowiednio: 7, 7 i 8;
- liczba przypadków, w których koordynator występował do podmiotów udzielających wsparcia (art. 8 ust. 3 pkt 2 ustawy o wsparciu) – 18, 13 i 17.

(dowód: akta kontroli str. 3-17, 1793-1797)

W okresie objętym kontrolą Wojewoda Wielkopolski nie organizował szkoleń dla asystentów rodziny, przygotowujących ich do pełnienia funkcji koordynatora zadań wynikających z ustawy o wsparciu. Nie pośredniczył również w organizowaniu szkoleń organizowanych przez MRPiPS z uwagi na, jak wyjaśniła Zastępca Dyrektora WPS, fakt braku zgłaszanych zapotrzebowań w tym zakresie.

(akta kontroli str. 390-392, 1850-1855)

Na podstawie analizy 5% corocznie składanych jednostkowych sprawozdań z realizacji programu¹⁶ stwierdzono, że wykazane w sprawozdaniach wojewódzkich dane były zgodne z danymi zawartymi w sprawozdaniach jednostkowych. Sprawozdania wojewódzkie były każdorazowo przekazywane do MRPiPS.

W latach 2017-2020 (I półrocze) WUW nie przeprowadzał planowych kontroli dotyczących realizacji ustawy o wspieraniu, jednakże – jak wyjaśniono - ośrodki pomocy społecznej były kontrolowane, w tym kompleksowo, na podstawie ustawy o pomocy społecznej. W związku z pozyskiwanymi w inny sposób informacjami na temat pracy asystenta rodziny w gminach (np. informacje z mediów w I półroczu 2020 r. lub w związku z przeprowadzeniem postępowań kontrolnych w innych jednostkach w 2018 r.) na podstawie art. 186 pkt 3a ustawy o wspieraniu rodziny występowało do OPS o bliższe wyjaśnienia. W toku kontroli przedłożono dokumentację dwóch spraw, w których Wydział występował do OPS (w 2018 r. do GOPS w Jaraczewie i w 2018-2019 do MOPS w Gnieźnie) o wskazanie sposobu

¹⁶ Analizą objęto sprawozdania jednostkowe złożone w danym roku przez 5% gmin zatrudniających największą liczbę rodzin objętych opieką asystenta. W grupie tej znalazły się sprawozdania złożone przez: gminę Grodzisk Wlkp., miasto Kalisz, miasto Konin, miasto Leszno, gminę Środa Wlkp., miasto Piła, miasto Ostrow Wlkp., gminę Poniec, gminę Śrem, miasto Poznań, gminę Rogoźno, gminę Kępno, gminę Jarocin, gminę Września.

realizacji przez samorząd zadania polegającego na pracy z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych poprzez zapewnienie rodzinie wsparcia asystenta rodziny lub przekazanie dokumentacji dotyczącej pracy asystenta wraz z wyjaśnieniami. W rezultacie stwierdzenia braków w prowadzonej dokumentacji skierowano pismo z informacją, w jaki sposób dokumentacja ta powinna być prowadzona.

W latach 2017-2020 (I półrocze) przeprowadzono także dwie kontrole doraźne: w GOPS Ostrowite i MOPS w Pile (obie w 2017 r.). Zalecenia pokontrolne dotyczyły m.in. zapewnienia wsparcia merytorycznego asystentom rodziny oraz objęcia ich pracy bezpośrednim nadzorem kierownika GOPS, sposobu prowadzenia dokumentacji przez asystentów, realizowania działań z rodzinami w oparciu o plan pracy, dokonywania nie rzadziej niż raz na pół roku okresowej oceny sytuacji rodziny, zaleceń podejmowania działań zaradczych i interwencyjnych w sytuacji zagrożenia.

(dowód: akta kontroli str. 18-73, 922-953)

Wskazując na trudności w realizacji programu Asystent rodziny Zastępca Dyrektora Wydziału wskazała m.in. na ruchome terminy uruchamiania kolejnych jego edycji, co utrudnia planowanie działań i budżetu jst, a także trudności interpretacyjne dot. klasyfikowania w budżecie środków z Funduszu Pracy.

(dowód: akta kontroli str. 390-392, 1850-1855)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

NIK ocenia pozytywnie podejmowane przez Wojewodę działania dotyczące realizacji w latach 2017-2020 (I półrocze) programu Asystent rodziny.

OBSZAR

2. Tworzenie warunków pobytowych i mieszkaniowych

Opis stanu
faktycznego

2.1. Zapewnienie funkcjonowania miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 w ramach Programu Maluch+

W latach 2017-2020 w województwie wielkopolskim realizowany był program Maluch+, którego celem było zwiększenie dostępności terytorialnej i finansowej miejsc opieki w żłobkach, klubach dziecięcych i u dziennych opiekunów dla dzieci.

W związku z uchwaleniem programu „Za życiem” MRPiPS ogłosiło (obok „zwykłego”, corocznie ogłaszanego programu Maluch) program Maluch plus 2017 – edycja specjalna „Za życiem”, natomiast w 2018-2020 rozszerzono grupę docelową o dzieci niepełnosprawne lub wymagające szczególnej opieki¹⁷.

Wojewoda Wielkopolski współpracował z MRPiPS przy opracowywaniu wszystkich edycji programu, zgłaszając do nich uwagi na etapie projektowania. Uwagi te dotyczyły - po dokonaniu analizy treści programu - całego dokumentu. W odniesieniu do grupy docelowej, do MRPiPS m.in. w 2017 r. zgłoszono (zgodnie z sugestią resortu, dotyczącą konsultacji projektu z tzw. podmiotem niegminnym) uwagi jednego z podmiotów realizujących zadanie, dotyczące np. rozszerzenia grupy docelowej o dzieci z chorobami powstałymi w okresie postnatalnym, które mogą być wynikiem zaniedbania lub nieodpowiedniej opieki. Przedstawicielka tego

¹⁷ Grupę docelową stanowią mogły dzieci od 1. roku życia do ukończenia 3. roku życia lub 4. roku życia, w przypadku gdy niemożliwe lub utrudnione jest objęcie dziecka wychowaniem przedszkolnym, posiadające orzeczenie o niepełnosprawności lub dzieci posiadające zaświadczenie o ciężkim i nieodwracalnym upośledzeniu albo nieuleczalnej chorobie zagrażającej życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu.

podmiotu uczestniczyła w spotkaniu w MRPiPS zorganizowanym w dniu 12 października 2017 r., w trakcie którego omawiano również zagadnienia dotyczące dzieci wymagających szczególnej opieki/z niepełnosprawnościami.

(akta kontroli str. 426-460)

Wojewoda Wielkopolski, w ślad za ogłoszeniem programu na poszczególne lata objęte kontrolą, zamieszczał na stronie internetowej WUW niezbędne informacje o poszczególnych etapach tego programu, w tym m.in. wzory opracowanych przez Urząd dokumentów i najczęściej zadawane pytania wraz z odpowiedziami. Wojewoda dokonywał oceny ofert, a także - w każdym analizowanym roku - przekazywał listy zakwalifikowanych ofert w poszczególnych modułach do MRPiPS. Ponadto, niezwłocznie przekazywał właściwemu ministrowi informację o podziale środków z dotacji oraz wniosek o środki z Funduszu Pracy¹⁸.

(dowód: akta kontroli str. 407-416, 630-695)

W analizowanym okresie żadna z ofert dot. grupy docelowej nie została odrzucona.

W Urzędzie opracowano i przekazano do MRPiPS w trybie roboczym informacje o realizacji Programu Maluch+ dla grupy docelowej. Zgodnie z informacją w 2017 r. zadanie dot. grupy docelowej realizowało miasto Poznań, w prowadzonych przez gminę pięciu żłobkach. Liczba miejsc dostosowanych do potrzeb dzieci z niepełnosprawnościami lub wymagających szczególnej opieki wyniosła 22. Kwota dofinansowania projektu wynikająca z umowy wyniosła 220 tys. zł i była analogiczna do kwoty dofinansowania wynikającej z rozstrzygnięcia, rozdysponowanej dla podmiotu. Ostatecznie na realizację zadania dla grupy docelowej, miasto wydatkowało 217,9 tys. zł. Zadanie realizowano w ramach modułu 2.

W 2018 r. na realizację ww. zadania zawarto 9 umów (7 w ramach modułu 4, po jednym w ramach modułów 1b i 2). Utworzono 50 nowych miejsc (wszystkie w ramach modułu 1b), a także udzielono dofinansowania do funkcjonowania 34 miejsc (5 w ramach modułu 2 i 29 w ramach modułu 4). Kwota dofinansowania funkcjonowania miejsc dla dzieci z niepełnosprawnościami lub wymagających szczególnej opieki wyniosła 176,9 tys. zł (całość ze środków z rezerwy celowej).

W 2019 r. utworzono 2 nowe miejsca dla dzieci z grupy docelowej (w ramach modułu 1a) i dofinansowano funkcjonowanie 42 miejsc (41 w ramach modułu 4 i jedno w ramach modułu 2). W tym okresie zawarto 12 umów (10 w ramach modułu 4, po jednej w ramach modułów 1a i 2). W 2019 r. kwota dofinansowania na utworzenie miejsc wyniosła 3 tys. zł (ze środków z Funduszu Pracy), a także 219,9 tys. zł na dofinansowanie do funkcjonowania miejsc.

(dowód: akta kontroli str. 417-425, 1048)

W toku niniejszej kontroli szczegółowym badaniem objęto 10 ofert dotyczących grupy docelowej. Analiza ofert wykazała, że były one złożone na właściwym formularzu i zawierały odniesienie do grupy docelowej. Wszystkie zostały prawidłowo zakwalifikowane, każdorazowo dokonano oceny merytorycznej i formalnej oferty. Oferty zawierały deklarację dot. obsadzenia miejsc dla dzieci z grupy docelowej, w tym planowaną liczbę miejsc i czas ich funkcjonowania, a także oświadczenie dot. danych osobowych. Szczegółową analizą objęto sześć ofert z 2018 r. (w tym pięć z modułu 4 i jedną z modułu 2) i cztery z 2019 r. (w tym wszystkie z modułu 4). W ww. ofertach na 2018 r. wskazano 52 miejsca, a w ofertach na 2019 r. – 38 miejsc. Kwota dofinansowania wynikająca z zawartych

¹⁸ W kolejnych latach odpowiednio w pismach z dnia: 21 lutego 2017 r., 18 sierpnia 2017 r. (moduł 2), 28 lutego 2018 r., 22 marca 2019 r. (po potwierdzeniu udziału przez beneficjentów), 17 lutego 2020 r. (moduł 1a, 1b i 3), 23 marca 2020 r. (moduł 2 i 4)

umów wyniosła odpowiednio: w 2018 r. – 923,4 tys. zł, a na 2019 r. – 526,3 tys. zł. W ramach realizacji umów dot. ww. ofert wydatkowano odpowiednio: 819,66 tys. zł i 422,2 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 461-629, 930-932)

Weryfikacja trzech umów o najwyższej wartości zadań zrealizowanych w ramach Programu Maluch+ skierowanych do dzieci z grupy docelowej¹⁹ wykazała, że każdorazowo dokonywano kwalifikacji formalnej i merytorycznej oferty, rzetelnie dokumentując dokonywanie tych czynności. W sprawach każdorazowo gromadzono także dokumenty dotyczące grupy docelowej, w tym kopie właściwych zaświadczeń albo orzeczeń. Jedna z umów z 2019 r. została przygotowana i zawarta niezwłocznie po uzyskaniu informacji o pozyskaniu środków na realizację programu, tj. nie później niż trzy miesiące od tego terminu, zgodnie z założeniami programu²⁰, z kolei dwie kolejne z 2018 r. zawarto po ww. terminie, z uwagi na niewywiązanie się podmiotu z obowiązków sprawozdawczych w związku z realizacją zadania w roku poprzednim²¹. Środki były przekazane podmiotom niezwłocznie po podpisaniu umów w transzach, wszystkie maksymalnie do 17 dni od dnia zawarcia przedmiotowych umów. Sprawozdania z realizacji zadania złożono w terminie wskazanym w zawartych umowach, czyli nie później niż 30 dni od dnia zakończenia realizacji zadania.

W przypadku jednej z dwóch ww. umów, w związku z brakiem wykorzystania miejsc, w tym dla dzieci z grupy docelowej, w styczniu roku następnego po zakończeniu realizacji zadania podmioty dokonały zwrotu niewykorzystanej dotacji w kwocie 39,2 tys. zł.

W każdym analizowanym roku sprawozdania z realizacji programu były w terminie, tj. do dnia 20 maja roku następnego przekazywane do MRPiPS. W sprawozdaniach tych z realizacji poszczególnych modułów, uwzględniono dane dotyczące realizacji programu w odniesieniu do grupy docelowej.

(dowód: akta kontroli str. 393-406, 928-929)

W zakresie diagnozowania liczebności dzieci z niepełnosprawnościami lub wymagających szczególnej opieki na terenie województwa Dyrektor WPS wskazał, że program definiował grupę docelową, a oferty konkursowe rokrocznie stanowiące załączniki do programu zawierały informacje, które należy wypełnić w przypadku ubiegania się o dofinansowanie „funkcjonowania miejsc dla dzieci niepełnosprawnych lub wymagających szczególnej opieki”. W sytuacji przyznania dofinansowania, podmioty były zobowiązane do załączenia do sprawozdania potwierdzonej „za zgodność z oryginałem” kopii właściwych orzeczeń lub zaświadczeń.

(dowód: akta kontroli str. 1044-1049)

Wojewoda Wielkopolski nie zrealizował jednak jednego z zadań określonych w programie Maluch+ na 2019 r., dotyczącego przekazania MRPiPS informacji o rodzaju i liczbie orzeczeń lub zaświadczeń dzieci niepełnosprawnych lub wymagających szczególnej opieki korzystających z miejsc opieki dofinansowanych z tego programu. Dyrektor Wydziału wskazał, że w trybie roboczym do MRPiPS

¹⁹ Umowa nr PS-XI.946.4.90.2019.9 na dofinansowanie zadań w kwocie 356,4 tys. zł i planowanym dofinansowaniu 29 miejsc dla dzieci z grupy docelowej, umowa nr 127/M4Rc/2018 na dofinansowanie zadań na kwotę 177,0 tys. zł i planowanym objęciu dofinansowaniem 10 dzieci z grupy docelowej, umowa nr 129/M4RC/2018 na kwotę dofinansowania 164.400 zł i dofinansowanie funkcjonowanie łącznie 24 miejsc z grupy docelowej;

²⁰ Umowa nr PS-XI.946.4.90.2019.9 z dnia 26 czerwca 2019 r.

²¹ Umowy nr: 127/M4RC/2018 i 129/M4RC/2018, odpowiednio z dnia: 29 października 2018 r., przygotowane w dniu 18 października. Podmiot złożył prawidłową korektę sprawozdania za rok poprzedni w dniu 28 września 2018 r.

przekazywano informację o zakresie miejsc dla dzieci niepełnosprawnych lub wymagających szczególnej opieki.

Wskazane ww. sprawozdania co prawda porządkowały informacje o grupie docelowej, niemniej jednak nie zawierały informacji o rodzaju i liczbie orzeczeń lub zaświadczeń dzieci korzystających z miejsc opieki. Co więcej, w toku kontroli nie przedłożono dokumentów, które potwierdzałyby prowadzenie diagnozy liczebności potencjalnych beneficjentów grupy docelowej na terenie województwa, co mogłoby z kolei ułatwić ocenę tego instrumentu.

(akta kontroli str. 417-425, 1044-1050)

W Urzędzie monitorowano ciągłość realizacji zadania weryfikując informacje i dane zawarte w składanych sprawozdaniach za dany rok. Dysponowano dokumentacją odnoszącą się do zakresu i okresu realizacji poszczególnych działań skierowanych do grupy docelowej, w tym m.in. potwierdzeniem przez rodziców dzieci faktu korzystania w danym czasie z miejsca opieki.

W okresie objętym kontrolą WUW przeprowadził łącznie 16 kontroli dotyczących realizacji programu Maluch+. Żadna z nich nie dotyczyła analizowanych w toku niniejszej kontroli umów o najwyższej wartości skierowanych do grupy docelowej. Wszystkie podmioty realizujące te umowy były objęte kontrolą w przedmiotowym zakresie w latach poprzednich. Kontrola podmiotu realizującego dwie ww. umowy, przeprowadzona przez Wojewodę w 2017 r., nie wykazała nieprawidłowości.

(dowód: akta kontroli str. 361, 461-629)

W odniesieniu do barier i trudności w realizacji programu Maluch+ Dyrektor Wydziału wskazał m.in. na trudności we współpracy z podmiotami niezaliczanymi do sektora finansów publicznych, w tym bardzo liczne nieprawidłowości w przekazanej dokumentacji skutkujące licznymi wezwaniami do korekt ofert, sprawozdań itp.

Z kolei odnosząc się do wciąż niewielkiego zainteresowania realizacją programu dla grupy docelowej Zastępca WPS wskazała, że z informacji jakich udzielają podmioty przystępujące do programu wynika, że rodzice dzieci wymagających szczególnej opieki albo z niepełnosprawnościami decydują się na samodzielną opiekę nad dziećmi do momentu osiągnięcia wieku przedszkolnego lub, w przypadku niepełnosprawności znacznej, korzystanie z innych form wsparcia, np. rehabilitacji, opieki wythnieniowej itp. Ponadto, podmioty prywatne wskazują na wysokie koszty zatrudnienia wykwalifikowanych specjalistów oraz przystosowania instytucji do potrzeb ww. grupy docelowej.

(dowód: akta kontroli str. 789-790, 1031, 1044-1049)

2.2. Rozwój sieci domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży (działanie 1.4)

W województwie wielkopolskim nie funkcjonował żaden dom²² dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży. W ramach Programu Za życiem, z uwagi na zdiagnozowane w skali kraju potrzeby, założono funkcjonowanie w każdym województwie co najmniej dwóch takich placówek.

Pismem z dnia 1 czerwca 2017 r. MRPiPS poinformowało wojewodów o możliwości uzyskania wsparcia finansowego zadań w zakresie rozwoju sieci domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży. Założono dofinansowanie w stosunku 50% do 50% wkładu własnego samorządu. Wojewodowie zostali zobowiązani do dokonania

²² Dom w rozumieniu ustawy o pomocy społecznej.

rozpoznania potrzeb finansowych samorządów terytorialnych (w tym powiatów, ale i gmin). Zapotrzebowania nie zgłosił żaden powiat, wstępne zapotrzebowanie zgłosiły natomiast gminy Koło i Kępno. Zapotrzebowanie Wojewoda Wielkopolski niezwłocznie zgłosił do MRPiPS. Minister nie zakwalifikował projektów ww. gmin do realizacji w ramach Programu Za życiem, nie wskazał również powodów tej decyzji.

(dowód: akta kontroli str. 805-893, 1032)

Informacje podobnej treści wpływały do Urzędu w pismach z dnia: 25 września 2017 r., 3 i 13 września 2018 r., a także 20 grudnia 2019 r. W 2019 r., w przeciwieństwie do lat poprzednich, założono dofinansowanie do wysokości 80% kosztów realizacji zadania.

W ślad za ww. informacjami, Wojewoda Wielkopolski kierował pisma do samorządów z prośbą o określenie potrzeb w przedmiotowym zakresie. Jedynie w październiku 2017 r. zapotrzebowanie na realizację zadania zgłosił powiat szamotulski, wskazując jednocześnie planowany termin realizacji zadania na rok 2021.

Zastępca Dyrektora Wydziału wskazała, że główną przeszkodą w realizacji ww. zadania, sygnalizowaną przez powiaty, są ograniczenia finansowe, które nie pozwalają na pokrycie kosztów prowadzenia tego typu placówek. Pomoc w ramach interwencji kryzysowej realizowana jest częściowo m.in. w ośrodkach interwencji kryzysowej lub poprzez udzielenie schronienia i pomocy specjalistycznej na poziomie samorządu gminnego.

(dowód: akta kontroli str. 805-893, 1045, 1049)

W dniu 31 stycznia 2018 r. do Urzędu wpłynęło pismo z MRPiPS dotyczące potencjalnego zagrożenia nieudzielenia pomocy samotnym matkom i kobietom w ciąży znajdującym się w sytuacjach kryzysowych. Minister wskazywał wówczas na niewystarczające stosowanie wsparcia dla tych osób wynikające z braków na terenie powiatów właściwych ośrodków wsparcia, w tym domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży. Minister zwrócił się z prośbą o ujęcie w planach kontroli zagadnień dotyczących sposobu zapewnienia usług m.in. dla ww. grup. Pismem z dnia 2 marca 2018 r. Wojewoda Wielkopolski udzielił odpowiedzi na ww. pismo, wskazując m.in. że „szczegółowa tematyka pomocy tym osobom zostanie uwzględniona przy planowaniu kontroli na 2019 r.”. Na pytanie NIK z 21 maja 2019 r.²³ m.in. o działania prowadzone w ramach nadzoru nad realizacją ww. zadania Wojewoda wskazał, że „dobór formy i metod działania wynika z m.in. bieżącej analizy potrzeb oraz zgłaszanych sygnałów”.

(dowód: akta kontroli str. 794-795)

W 2020 r. MRPiPS ponownie wystąpiło do wojewodów o monitorowanie i nadzór nad realizacją powyższego zadania – realizowane na podstawie art. 22 ustawy o pomocy społecznej - wskazując m.in. na wyniki kontroli NIK dot. braku zapewnienia odpowiedniego standardu usług przez placówki, do których trafiają matki z małoletnimi dziećmi i kobiety w ciąży. Jak wyjaśniła Zastępca Dyrektora WPS, na ww. pismo odpowiedzi udzieliły trzy powiaty, wskazując na placówki, w których udzielana jest na ich terenie pomoc ww. osobom. Jeden z powiatów poinformował, iż planuje przeprowadzić diagnozę potrzeb w zakresie realizacji zadania określonego w art. 19 pkt 11 ww. ustawy o pomocy społecznej.

(dowód: akta kontroli str. 802-804)

W okresie objętym kontrolą Urząd nie prowadził działań kontrolnych dot. realizacji przedmiotowego zadania.

²³ Pytanie dotyczyło przygotowywanej przez Delegaturę NIK w Bydgoszczy kontroli P/19/067 *Wsparcie dla potrzebujących schronienia matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży*.

Na pytanie o przyczyny braku kontroli w zakresie zapewnienia usług dla samotnych matek z małoletnimi dziećmi, jak i kobiet w ciąży Zastępca Dyrektora wskazała, że działania te nie były podejmowane z uwagi na fakt, iż na terenie województwa domy te nie są prowadzone. Dodała, że do Urzędu nie wpływały sygnały o niewłaściwym zapewnianiu wsparcia, a powiaty informowały, że pomoc zapewniają głównie poprzez ośrodki interwencji kryzysowej. Wskazała jednocześnie, że dane dotyczące liczebności grupy docelowej działania 1.4 nie były cyklicznie zbierane z uwagi na brak potrzeb w tym zakresie.

(dowód: akta kontroli str. 926-927, 1549)

2.3. Rozwój sieci ŚDS (działanie 3.2.)

Opis stanu faktycznego

Według uaktualnianych na bieżąco wykazów środowiskowych domów samopomocy i powiatowych ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi w województwie wielkopolskim, wg stanu na 12 sierpnia 2016 r. i 30 czerwca 2017 r. funkcjonowało łącznie 69 takich placówek, z łączną liczbą miejsc – 2.328, w tym dziennych 2.294 i całodobowych – 34.

Na dzień 29 września 2020 r. w województwie wielkopolskim funkcjonowały łącznie 72 ośrodki wsparcia²⁴ dla osób z zaburzeniami psychicznymi z łączną liczbą miejsc – 2.482 (wzrost o 6%), w tym: 2.468 miejsc dziennych oraz 14 miejsc całodobowych. Nowe ośrodki powstały w Rogoźnie (30 miejsc, w tym 22 miejsca dot. niepełnosprawności sprzężonych), w Sypniewie (gmina Jastrowie, z 20 miejscami, w tym 3 z niepełnosprawnością sprzężoną) oraz w Rozalinie (gmina Rychwał, 30 miejsc – wszystkie dla osób z niepełnosprawnością sprzężoną). W ramach Programu Za życiem powstały dwie spośród trzech ww. placówek: w Sypniewie i Rozalinie. W latach 2017-2020 (I półrocze) w ramach Programu sfinansowano powstanie łącznie 70 miejsc, w tym 40²⁵ w 2018 r. i 30²⁶ w 2019 r.

(dowód: akta kontroli str. 1053-1056, 1558-1595)

W latach 2017-2020 (I półrocze) na początku roku Wojewoda zgłaszał zapotrzebowanie na realizację zadań dotyczących rozwoju sieci ośrodków wsparcia, w tym m.in.:

1. Na początku 2017 r.²⁷ zgłoszono zapotrzebowanie na środki w wysokości 2.890 tys. zł dla 28 gmin i 23 powiatów;
2. W dniu 15 stycznia 2018 r. zgłoszono zapotrzebowanie na środki w wysokości 13.617,5 tys. zł dla 32 jst;
3. W dniu 8 stycznia 2019 r. zgłoszono zapotrzebowanie na środki w wysokości 6.982,6 tys. zł dla 44 jst;
4. W dniu 10 lutego 2020 r. zgłoszono zweryfikowane zapotrzebowanie na środki w wysokości 11.021,6 tys. zł dla 55 jst.

W ciągu roku ponadto m.in. przekazywano informację dotyczącą szacunkowej liczby uczestników ŚDS.

(dowód: akta kontroli str. 1609-1710)

²⁴ Środowiskowych domów samopomocy i powiatowych ośrodków wsparcia

²⁵ W tym: 22 w nowym ŚDS w Rogoźnie, 5 w ŚDS w Gnieźnie „Dom Tęcza”, 3 w ŚDS w Koninie ul. Zakładowa 4, 5 w ŚDS w Lesznie „Wena”, 5 w ŚDS w Opalenicy.

²⁶ 30 miejsc w ŚDS w Rozalinie.

²⁷ Pismo z dnia 27 lutego 2017 r.. Ponadto, w piśmie z dnia 11 lipca 2017 r. Wojewoda zgłosił zapotrzebowanie w ramach Programu Za życiem na rok 2017 r. na kwotę 3.867 tys. zł.

W latach 2017-2020 (I półrocze) finansowanie realizacji działania 3.2 programu Za życiem przedstawiało się następująco:

- ✓ W 2017 r. – zaangażowano środki w wysokości 2.101,6 tys. zł, a wydatkowano na ten cel 901,8 tys. zł. W okresie tym nie powstały w ramach programu nowe placówki, ani nie powołano nowych miejsc;
- ✓ W 2018 r. – zaangażowano na ten cel środki w wysokości 3.171,0 tys. zł, a wydatkowano 2.631,0 tys. zł. W roku tym powstało 40 nowych miejsc, wszystkie dzienne;
- ✓ W 2019 r. – zaangażowano środki w wysokości 7.212,4 tys. zł, a wydatkowano 6.342,6 tys. zł; w roku tym w ramach programu powstały dwa nowe ŚDS-y i utworzono 30 nowych miejsc, wszystkie dzienne;
- ✓ W I półroczu 2020 r. wysokość zaangażowanych środków wyniosła 5.232,8 tys. zł, a wydatkowanych 2.368,0 tys. zł. W okresie tym nie powstały nowe placówki, ani nie utworzono nowych miejsc w ramach programu.

(dowód: akta kontroli str. 1785-192)

W ramach realizacji działania 3.2., w latach 2017-2020 (I półrocze) zawarto dwie umowy na zadania inwestycyjne, które były realizowane (z gminą Rychwał i gminą Jastrowie), a także jedną, z powiatem pilskim, który zrezygnował z realizacji zadania. Pozostałe zadania realizowane były na podstawie zgłaszanego i weryfikowanego na bieżąco zapotrzebowania.

(dowód: akta kontroli str. 1053-1056)

Na skutek pism MRPiPS Wojewoda Wielkopolski rozpoznawał potrzeby jst, zbierając każdorazowo zapotrzebowanie na utworzenie ŚDS, na cele inwestycyjne, remontowe oraz miejsca sprzężone w tabelach, wg wzoru narzuconego przez ministerstwo, w terminie powiązany z terminem wskazanym przez resort. Wszystkie wnioski/tabele, po analizach, weryfikacji, korektach błędów, były następnie zebrane każdorazowo w zbiorczych tabelach i przekazywane do MRPiPS. Pisma dotyczące zapotrzebowania Wojewoda przysyłał niezwłocznie do jst pocztą elektroniczną. Do końca 2018 r., dodatkowo w tabelach obejmujących jedno półrocze, jednostki określały również szacunkową liczbę uczestników z autyzmem i z niepełnosprawnością sprzężoną, potrzebną do wyliczenia wysokości podwyższonej kwoty dotacji. Od czerwca 2019 r. potrzeby na podwyższoną dotację były liczone na podstawie comiesięcznych sprawozdań dot. obecności uczestników na podstawie miesiąca poprzedniego, zbieranych przez Urząd do 5 dnia każdego miesiąca. Również od tego momentu poprzedni system papierowego zbierania zapotrzebowania zastąpiono aplikacją CAS. Ze względu na zgłaszanie znacznej liczby zapotrzebowania, każdorazowo decyzję w zakresie dofinansowania podejmowało MRPiPS.

(dowód: akta kontroli str. 1595-1750)

W kolejnych latach rozwój środowiskowych domów samopomocy z wykorzystaniem środków z Programu Za życiem był realizowany w następujący sposób:

1. W 2017 r. w ramach realizacji programu Za życiem MRPiPS przyznało środki w łącznej wysokości: 2.101,6 tys. zł²⁸.
 - ✓ przyznane środki dla gminy Oborniki i powiatu pilskiego nie zostały wykorzystane (nie zawarto umów na ich realizację) na utworzenie nowych placówek. Jednostki zrezygnowały z realizacji zadań ze względu na

²⁸ Środki następnie pochodziły z rezerw celowych, decyzje nr: MF/FS4.4143.3.654.2017.MF.3552 z dnia 6 października 2017 r. w kwocie 1.176.520 zł i MF/FS4.4143.3.738.2017.MF.3950 z dnia 11 października 2017 r. na kwotę 925.134 zł.

przedłużające się procedury przetargowe i brak możliwości zrealizowania inwestycji do końca 2017 r. albo brak możliwości wyboru wykonawcy pomimo ogłoszenia dwóch przetargów;

- ✓ dofinansowaniem na kwotę 901,8 tys. zł objętych zostało 453 uczestników ŚDS (230 uczestników w gminach i 223 w powiatach).

(dowód: akta kontroli str. 1226-1267)

2. W 2018 r. w ramach realizacji programu MRPiPS przyznało środki w wysokości 3.171 tys. zł²⁹, w tym:

- a) w I półroczu 2018 r. otrzymano I transzę dotacji w kwocie 1.238,0 tys. zł na podwyższenie dotacji o 26,05% (tj. 380 zł) na jednego uczestnika miesięcznie dla 543 uczestników środowiskowych domów samopomocy ze spectrum autyzmu i niepełnosprawnościami sprzężonymi. Powyższe środki były wykorzystane do wysokości wykorzystanych miejsc;
- b) w II półroczu 2018 r. otrzymano II transzę dotacji w kwocie 1.197,0 tys. zł na podwyższenie dotacji o 26,05% (tj. 380 zł) na jednego uczestnika miesięcznie, dla 525 uczestników ze spectrum autyzmu i niepełnosprawnościami sprzężonymi.

W ramach obu ww. rezerw wydatkowano łącznie kwotę 2.474,0 tys. zł.

- c) w ramach rezerwy celowej³⁰ w kwocie 2.940,0 tys. zł na realizację programu Za życiem przyznano środki w wysokości 735,9 tys. zł, z przeznaczeniem na zadania dotyczące finansowania utworzenia nowych ośrodków wsparcia dla osób ze spectrum autyzmu lub dla osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi, na utworzenie filii już istniejących ośrodków wsparcia lub uruchomienie nowych miejsc w już istniejących ośrodkach wsparcia dla osób ze spectrum autyzmu i niepełnosprawnościami sprzężonymi. MRPiPS przyznało środki dla następujących jst: powiatu pilskiego (w tym środki na utworzenie filii ŚDS), miasta Gniezna, miasta Konina, miasta Leszna, gminy Opalenica, gminy Rogoźno i gminy Jastrowie.

Umowa z powiatem pilskim została zawarta w terminie 7 dni od zwiększenia planu wydatków budżetowych na 2018 r. Środki w wysokości 318,6 tys. zł przeznaczone na realizację inwestycji związanej z utworzeniem filii ŚDS „Caritas” w Pile nie zostały wykorzystane. Powiat ze względu na trudności z realizacją zadania wynikającą z niedoszacowania kosztów i względów natury organizacyjnej, zrezygnował w 2018 r. z realizacji zadania.

(dowód: akta kontroli str. 1144-1225)

Pozostałe inwestycje dot. utworzenia nowych ŚDS: w gminie Jastrowie, gminie Orchowo i gminie Rogoźno nie zostały zakwalifikowane do realizacji w ramach programu Za życiem, jedynie koszt utworzenia nowych miejsc w tych inwestycjach został zakwalifikowany do realizacji w ramach tego programu. W 2018 r. zarówno gmina Jastrowie, jak i gmina Orchowo zrezygnowały z realizacji inwestycji, zatem nie zostały uruchomione planowane miejsca. W 2018 r. powstał jeden nowy ŚDS w Rogoźnie, w którym utworzono 30 miejsc, w tym 22 miejsca dla osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi. Koszt uruchomienia 22 miejsc

²⁹ Środki pochodzące następnie z rezerw celowych nr: MF/FS4.4143.3.99.2018.MF.546 z dnia 14 marca 2018 r. w kwocie 1.238.040 zł, MF/FS4.4143.3.386.2018.MF.2653 dnia 8 sierpnia 2018 r. w kwocie 1.197.000 zł, MF/FS4.4143.3.240.2018.MF.1461 z dnia 28 maja 2018 r. w tym środki z Programu w kwocie 735.937 zł.

³⁰ Rezerwa celowa nr MF/FS4.4143.3.240.2018.MF.1461 z dnia 28 maja 2018 r.

w kwocie 20,2 tys. zł został zakwalifikowany do realizacji w ramach programu Za życiem i wypłacony jst.

Ponadto, w ramach programu w 2018 r., uruchomiono w już istniejących placówkach 18 nowych miejsc: ŚDS Gniezno „Dom Tęcza” (5 miejsc), ŚDS Konin ul. Zakładowa 4 (3 miejsca), ŚDS Leszno „Wena” (5 miejsc), ŚDS Opalenica (5 miejsc). Na ten cel przyznano w ramach ww. rezerwy środki w kwocie 299,6 tys. zł. Środki były przeznaczone na zadania bieżące i podwyższoną dotację dla osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi i obejmowały okres od maja do grudnia 2018 r. W rzeczywistości nowe miejsca uruchomiono w lipcu, w związku z czym przekazano dotację do wysokości wykorzystanych miejsc, w kwocie 134,9 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 1053-1056)

3. W 2019 r. zaangażowano środki na realizację programu Za życiem w wysokości 7.212,4 tys. zł. Część środków na realizację działania 3.2 przyznano w ramach ustawy budżetowej na ten rok³¹.

Ponadto, w odpowiedzi na pismo MRPiPS z dnia 5 grudnia 2018 r. przekazano zapotrzebowanie dot. rozwoju sieci ośrodków wsparcia w ramach programu Za życiem. W dniu 25 kwietnia 2019 r. wskazano ostateczne zapotrzebowanie 17 jednostek. Pismem z dnia 23 maja 2019 r, MRPiPS poinformowało o przyznaniu środków wg zgłoszonego zapotrzebowania, w tym na zadania inwestycyjne dla powiatu grodziskiego, gminy Jastrowie i gminy Rychwał. Pięć dni później Wojewoda Wielkopolski wystąpił do MF o uruchomienie środków z rezerwy celowej budżetu państwa. Umowa z gminą Rychwał na utworzenie ŚDS w Rozalinie została zawarta w terminie 11 dni od zwiększenia planu wydatków. W umowie przewidziano udzielenie dotacji w wysokości 1.435,5 tys. zł na uruchomienie 30 miejsc sprzężonych. Przyznaną ww. decyzją kwotę 1.336,5 tys. zł zwiększono o kwotę 99 tys. zł korektą decyzji nr MF/FS4.4143.3.268.2019.MF.2196 K02 z dnia 11 października 2019 r. Gmina Rychwał wykorzystwała również środki w kwocie 99 tys. zł na wyposażenie nowego ŚDS. Ze względu na fakt uruchomienia miejsc w grudniu (a nie jak planowano w październiku) środki na uruchomienie w kwocie 52,6 tys. zł na zadania bieżące i 15,7 tys. zł na miejsca dla osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi gmina otrzymała dopiero w grudniu.

Umowę na realizację drugiego ŚDS (z gminą Jastrowie) zawarto 14 dni od decyzji MF. W ramach Programu przekazano łącznie kwotę 1 mln zł na zadanie inwestycyjne utworzenia nowego ŚDS w Sypniewie (gmina Jastrowie). W efekcie uruchomiono 30 miejsc, w tym 3 tzw. miejsca sprzężone. Uruchomienie nowych miejsc zostało sfinansowane z ustawy budżetowej, ponieważ środki dla tej gminy były zagwarantowane w programie Za życiem w 2018 r., a wówczas gmina zrezygnowała z realizacji zadania.

Ponadto, powiat grodziski z uwagi na pozyskanie informacji o decyzji MRPiPS w lipcu zrezygnował z utworzenia 6 miejsc dla osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi. Fakt ten argumentował zbyt krótkim terminem na realizację przedmiotowego zadania od momentu powzięcia ww. informacji.

(dowód: akta kontroli str. 1053-1057, 1083-1143)

4. W I półroczu 2020 r. na realizację Programu Za życiem w ramach ustawy budżetowej na rok 2020 dla jednostek powiatowych przyznano kwotę 2.403,7 tys. zł dla 381 osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi i dla jednostek

³¹ Pismo Wojewody do WPS nr FB-I.3111.31.2019.2 z dnia 5 lutego 2019 r.

gminnych kwotę 2.713 tys. zł dla 430 osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi. W I półroczu 2020 r. zaangażowano środki w wysokości 5.233 tys. zł, a wydatkowano 2.368 tys. zł z przeznaczeniem na wsparcie dla 774 uczestników ŚDS.

W zweryfikowanym zapotrzebowaniu na 2020 r. dot. rozwoju sieci ośrodków, stanowiącym odpowiedź na pismo MRPIPS z dnia 14 kwietnia 2020 r. zgłoszono 28 placówek. Pismem z dnia 29 maja 2020 r. MRPIPS³² poinformowało o przyznaniu środków z rezerwy celowej w wysokości 3.753,2 tys. zł. Decyzją z dnia 24 czerwca MF dokonał zwiększenia planu wydatków. W dniu 25 września 2020 r. do Wojewody wpłynęła wiadomość – e-mail z informacją, że ze środków z rezerwy celowej w ramach Programu Za życiem przyznano 116,2 tys. zł.

W każdym roku po pozyskaniu informacji o podziale środków na realizację ww. działania, Wojewoda niezwłocznie występował do MF o ich uruchomienie.

(dowód: akta kontroli str. 1058-1082)

Według informacji pozyskanych w toku kontroli od kierowników ŚDS³³ stopień wykorzystania nowo powstałych miejsc na 30 czerwca 2020 r. wyniósł 61,4%. Niepełne wykorzystanie miejsc tłumaczono m.in. krótkim czasem funkcjonowania miejsca i brakiem zgłoszeń nowych uczestników, a także pośrednio panującą pandemią covid-19.

Wojewoda sprawował bieżący monitoring nad realizacją działania analizując na bieżąco zapotrzebowania składane przez ŚDS, dokonując weryfikacji i ewentualnie stosownych korekt. Weryfikowano także sprawozdania składane z realizacji zadania, w tym m.in. zbiorcze sprawozdania roczne wskazujące stopień wykorzystania miejsc w ramach programu. Ponadto, gromadzono comiesięczne dane z wykorzystania miejsc w ŚDS, stanowiące podstawę przekazywania comiesięcznych dotacji.

Na pytanie o sposób diagnozowania grupy docelowej tego działania, Zastępca Dyrektora WPS wskazała, że w pierwszej kolejności brano pod uwagę powiaty, na terenie których do tej pory nie powstały środowiskowe domy samopomocy, stanowiące tzw. „białe plamy” na terenie województwa. Jak wyjaśniła, Urząd diagnozował potrzeby dot. realizacji ww. zadania, w tym liczebności grupy docelowej, na podstawie załączników do wniosków, w których zawarta jest diagnoza społeczna wskazująca na potrzebę funkcjonowania ośrodka wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi na terenie jest lub w oparciu o informację o strategii rozwiązywania problemów społecznych w gminie lub powiecie i opracowanych na jej podstawie potrzebach i grupie docelowej. W toku kontroli nie przedłożono dokumentów, z których wynikałoby pełne rozpoznanie potrzeb w zakresie realizacji ww. zadania. Zdaniem NIK diagnoza oparta wyłącznie na zapotrzebowaniu zgłoszonym we wnioskach mogła nie obejmować osób potencjalnie zainteresowanych uczestnictwem w ŚDS, w szczególności tych, które nie korzystały z pomocy społecznej, a ujmowano je np. w statystykach medycznych.

(dowód: akta kontroli str. 1053, 1812-1838)

W latach 2017-2020 (I półroczu) Wojewoda Wielkopolski przeprowadził 15 kontroli dotyczących funkcjonowania ŚDS, żadna nie dotyczyła miejsc nowo utworzonych w ramach Programu Za życiem.

(dowód: akta kontroli str. 894-921)

³² DPS.V.5102.35.2020.DS

³³ ŚDS Rozalin, ŚDS Leszno „Wena”, ŚDS Opalenica, ŚDS Rogoźno, ŚDS Gniezno „Maki”, ŚDS Konin.

Zastępca Dyrektora WPS wskazała, że do trudności w realizacji zadania można zaliczyć przeszkody z pozyskaniem niezbędnej infrastruktury, kłopoty z terminowym zakończeniem inwestycji (m.in. kłopot z pozyskaniem wykonawcy), brak akceptacji, środowiska lokalnego (odwołanie od decyzji, co przedłuży procedurę uzyskania pozwolenia na budowę), brak inicjatywy i zainteresowania utworzeniem SDS ze strony jst, pomimo możliwości pozyskania dotacji oraz wsparcia i monitoringu ze strony Wydziału.

(dowód: akta kontroli str. 1056)

2.4. Tworzenie mieszkań chronionych i mieszkań wspomaganych dla osób niepełnosprawnych (działanie 4.7)

Wojewoda Wielkopolski, na prośbę MRPiPS, przeprowadzał rozpoznanie potrzeb finansowych gmin i powiatów na rozwój sieci mieszkań chronionych na lata 2017-2020. Informacje o możliwości uzyskania wsparcia na ten cel oraz zgłoszenia zapotrzebowania w tym zakresie przekazywał gminom i powiatom niezwłocznie po otrzymaniu pisma od ministerstwa. Następnie lista jednostek samorządu terytorialnego, wraz z kwotą wnioskowanego wsparcia i opisem zadania, była przekazywana do MRPiPS, który decydował o przyznaniu środków.

(akta kontroli str. 1268-1284, 1298-1335, 1402-1411, 1473-1481)

W odpowiedzi na pismo MRPiPS z dnia 31 maja 2017 r. dotyczące możliwości uzyskania dofinansowania w zakresie rozwoju sieci mieszkań chronionych Wojewoda Wielkopolski dokonał rozpoznania tych potrzeb i w wyznaczonym terminie przekazał zwrotną informację o zgłoszonym zapotrzebowaniu przez 16 jst³⁴, w tym 5 powiatów i 11 gmin, na łączną kwotę dotacji 7.121,5 tys. zł. MRPiPS zwróciło się do Wojewody z prośbą o pilną ponowną weryfikację zgłoszeń i ograniczenie liczby jednostek do tych, które wskazały jedynie beneficjentów działania 4.7 programu Za życiem. W efekcie, zapotrzebowanie ograniczono do dwóch jst. Stosowną korektę zapotrzebowania przesłano do ministerstwa wskazując dwie jednostki: miasto Leszno i gminę Jarocin z łącznym zapotrzebowaniem na środki z dotacji w kwocie 49 tys. zł (planowano utworzenie 6 mieszkań na docelową liczbę miejsc - 24).

Ostatecznie, gmina Jarocin zrezygnowała z realizacji zadania wskazując w piśmie z dnia 8 grudnia 2017 r., że „z powodu przedłużającej się procedury administracyjnej w roku bieżącym niemożliwym jest zakończenie planowanej inwestycji”. Zastępca Dyrektora WPS wskazała na utrudniony kontakt z gminą i brak jednoznacznego potwierdzenia chęci realizacji zadania.

(dowód: akta kontroli str. 922-927, 1549)

W dniu 30 sierpnia 2017 r. pozyskano informację o podziale ww. środków z rezerwy celowej. Natomiast w dniu 9 października 2017 r. MRiF zwiększył plan wydatków dla województwa wielkopolskiego z przeznaczeniem na realizację zadań związanych z tworzeniem mieszkań chronionych z miastem Leszno. Umowa na realizację zadania została zawarta w dniu 19 grudnia, tj. po upływie ponad 60 dni od decyzji Ministra Rozwoju i Finansów.

Zastępca Dyrektora WPS wskazała, że w okresie od 10 października 2017 r. do podpisania umowy w grudniu „prowadzone były rozmowy i korespondencja mailowa z miastem Leszno w sprawie pozyskania dodatkowych informacji potrzebnych do

³⁴ Gminy: Golina, Jarocin, Jastrowie, Kępno, Miasto Koło, Koźmin Wlkp., Pniewy, Miasto Poznań, Swarzędz, Szydłowo, Śmigiel. Powiaty: Miasto Leszno, krotoszyński, leszczyński, pleszewski, średzki.

zawarcia umowy. W tym czasie umowa była przygotowywana. Wskazała również na znaczące obciążenie w tym czasie pracowników Wydziału dodatkowymi zadaniami będącymi efektem niekorzystnych zjawisk pogodowych o charakterze klęski żywiołowej i związanej z tym potrzebą udzielenia pomocy gminom.

Miasto Leszno wykorzystało i rozliczyło dotację w wysokości 16,1 tys. zł wydatkową na tworzenie jednego mieszkania z przeznaczeniem na dwa miejsca.

(dowód: akta kontroli str. 1475-1547)

W efekcie pisma MRPiPS z dnia 4 grudnia 2017 r. dot. rozpoznania potrzeb finansowych na realizację działania 4.7 na 2018 r. Wojewoda Wielkopolski zgłosił zapotrzebowanie pięciu gmin³⁵, wskazując niezbędne środki na ten cel w kwocie 1.945 tys. zł (planowano utworzyć 16 mieszkań z docelową liczbą miejsc wynoszącą 39). Gmina Krajenka zrezygnowała z realizacji zadania. Pismem z dnia 27 marca 2018 r. (wpływ do WUW 30 kwietnia) MRPiPS poinformowało o podziale środków z rezerwy celowej, z kolei decyzją z dnia 28 maja 2018 r. MF zwiększył budżet Wojewody Wielkopolskiego o środki na ww. cel. Powyższa decyzja, z uwagi na wniosek gminy Zakrzewo o zmianę kwalifikacji dotacji celowej, została zmieniona w dniu 27 sierpnia, bez zmiany ogólnie przyznanej - zgodnie z zapotrzebowaniem - kwoty. Umowy na realizację ww. zadań były przygotowane w terminie do 30 dni od momentu powzięcia informacji o zwiększeniu planu wydatków. Ponadto gmina Pniewy w maju 2018 r. zrezygnowała z realizacji powyższego zadania, a gmina Zakrzewo w grudniu 2018 r. poinformowała o braku możliwości uruchomienia jednego z mieszkań i dokonaniu zwrotu dotacji w wysokości 115,0 tys. zł. Pozostałe gminy: miasto Kalisz i gmina Swarzędz wykorzystały w całości przyznane środki w wysokości 350,0 tys. zł na 3 mieszkania z 12 miejscami.

(dowód: akta kontroli str. 1402-1474, 1785-1792)

W 2019 r., w odpowiedzi na pismo MRPiPS z dnia 20 listopada 2018 r. w sprawie zapotrzebowania na realizację działania 4.7 programu, z założeniem możliwości uzyskania 70% dofinansowania kosztów przedsięwzięcia (w latach poprzednich maksymalne dofinansowanie wyniosło 50%), zapotrzebowanie zgłosiło 5 jst³⁶, na łączną kwotę dofinansowania 682,08 tys. zł. Planowano utworzyć 17 mieszkań, na łączną docelową liczbę miejsc wynoszącą 42. Ponadto, zapotrzebowanie zgłosiło miasto Poznań oraz powiat średzki, przy czym Wojewoda Wielkopolski poinformował MRPiPS o konieczności pozyskania od tych jednostek dodatkowych wyjaśnień. Wojewoda Wielkopolski dokonał negatywnej oceny wniosku miasta Poznania z uwagi na wskazaną rażąco wysoką cenę mieszkania oraz powiatu średzkiego w związku ze sprzecznością wniosku z założeniami działania 4.7 programu. W kwietniu 2019 r. gmina Odolanów poinformowała o odstąpieniu od realizacji działania z uwagi na m.in. zły stan techniczny budynku. Ostatecznie dla trzech gmin MRPiPS przyznało - zgodnie z zapotrzebowaniem - środki w wysokości 197 tys. zł na realizację 10 mieszkań dla 33 osób (wpływ pisma do WUW 24.04). Wszystkie umowy zostały przygotowane i zawarte w terminie do 30 dni od decyzji MF z dnia 6 czerwca 2019 r. dot. zwiększenia planu wydatków. Z uwagi na aneksowanie dwóch umów zmniejszono ich zakres rzeczowy (niespełnianie przez osoby potencjalnie zainteresowane pobytem w mieszkaniu, wymogów grupy docelowej określonej dla działania 4.7). W efekcie utworzono 7 mieszkań dla 23 osób, wydatkując na ten cel 699,7 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 1298-1401, 1785-1792)

³⁵ Miasto Kalisz, gmina Krajenka, gmina Pniewy, gmina Swarzędz i gmina Zakrzewo.

³⁶ Gminy: Śmigiel, Zakrzewo, Odolanów, Jarocin i Blizanów.

W 2020 r. w odpowiedzi na pismo MRPiPS z 10 grudnia 2019 r. Wojewoda Wielkopolski zgłosił zapotrzebowanie gminy Swarzędz na utworzenie dwóch mieszkań z kwotą dofinansowania 135,8 tys. zł. MRPiPS przyznało środki na ten cel zgodnie ze złożonym zapotrzebowaniem, a decyzją z dnia 2 czerwca 2020 r. MF zwiększył plan wydatków budżetowych. Umowa została przygotowana i zawarta w terminie 22 dni od decyzji MF.

(dowód: akta kontroli str. 1268-1297)

W latach 2017-2020 (I półrocze) z utworzonych miejsc skorzystało czternastu uczestników. Jak wyjaśniła Zastępca Dyrektora WPS brak beneficjentów z wymaganym stopniem niepełnosprawności powoduje pozostawienie pozostałych miejsc w gotowości do wykorzystania. W 2020 r. planowane było utworzenie dwóch mieszkań dla dwóch osób, na dzień 30 czerwca inwestycja była w trakcie realizacji. Na dzień 30 czerwca 2020 r. stopień wykorzystania miejsc w mieszkaniach wyniósł 43%³⁷. Miejsca były wykorzystane do wysokości zgłaszanych faktycznie potrzeb.

(dowód: akta kontroli str. 1553-1557, 1798-1811)

W zakresie działań nadzorczych w realizacji przedmiotowego zadania Wojewoda opierał się na corocznie składanych sprawozdaniach z funkcjonowania nowo utworzonego mieszkania. W 2019 r. przeprowadzono również kontrolę realizacji zadania w gminie Swarzędz, w której stwierdzono, że m.in. gmina wykorzystwała dotację zgodnie z przeznaczeniem, ale nie poinformowała MRPiPS o uruchomieniu mieszkań, a także dokonała, wbrew obowiązującym przepisom, lokat środków z budżetu państwa przeznaczonych na realizację zadania.

(dowód: akta kontroli str. 967-1009)

W toku kontroli nie przedłożono dokumentów wskazujących na dokonywanie diagnozy liczebności potencjalnych beneficjentów grupy docelowej działania 4.7. Zastępca Dyrektora WPS wskazała, że każdego roku do jst jest przesyłana informacja o możliwości uzyskania dofinansowania na tworzenie mieszkań chronionych, a założenia programu wyraźnie wskazują grupę docelową.

W ocenie NIK powyższe stanowi jedynie część pożądaných informacji. Dotyczy potrzeb lub raczej możliwości finansowania ww. działania. Nie musi świadczyć jednak o pełnym rozpoznaniu rzeczywistych potrzeb w przedmiotowym zakresie, co z kolei pozwalałoby ocenić czy podejmowane działania są wystarczające.

(dowód: akta kontroli str. 1056)

W toku kontroli wskazano, że w ocenie jst główną przeszkodą w realizacji zadania jest krótki termin na realizację inwestycji, licząc od momentu otrzymania dotacji oraz wąski zakres grupy docelowej.

(dowód: akta kontroli str. 1057)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Wojewoda Wielkopolski nie zapewnił wystarczającego nadzoru nad realizacją przez samorządy zadania polegającego na zapewnieniu schronienia dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, w tym z zachowaniem przewidzianych w przepisach standardów w tym zakresie. Przede wszystkim nie podjął działań kontrolnych, o które wnioskował MRPiPS już w 2018 r., poprzestając w zakresie działań monitorujących na

³⁷ W badaniu nie uwzględniono danych z miasta Kalisza.

informacjach pozyskiwanych z powiatów, potwierdzających zapewnienie schronienia ww. osobom najczęściej w ośrodkach interwencji kryzysowej.

NIK wskazuje, że ww. ośrodki interwencji kryzysowej mogą nie być przygotowane na potrzeby rodziców z małoletnimi dziećmi czy kobiet w ciąży, nie są bowiem zobligowane do zapewnienia standardu podstawowych usług świadczonych przez domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży. Nie mogą zatem być bezkrytycznie każdorazowo traktowane jako docelowe miejsce dla ww. grupy osób.

(dowód: akta kontroli str. 791-893, 926-927, 1549)

2. Mimo upływu około roku od zakończenia edycji 2019 programu Maluch+, Wojewoda Wielkopolski nie wywiązał się z obowiązku przekazania MRPiPS informacji o rodzaju i liczbie orzeczeń lub zaświadczeń dzieci niepełnosprawnych lub wymagających szczególnej opieki korzystających z miejsc opieki dofinansowanych z tego programu, co było jednym z zadań przewidzianych do realizacji przez Wojewodę w edycji programu na ten rok.

(akta kontroli str. 1044, 1047-1048)

OCENA CZĄSTKOWA

Wojewoda co do zasady prawidłowo realizował poszczególne czynności dotyczące działań w zakresie tworzenia warunków pobytowych i mieszkaniowych w ramach Programu Za życiem. Urząd niezwłocznie informował jednostki o możliwości składania zapotrzebowania na środki finansowe bądź przystąpienia do programu rządowego, a także dokonywał również kolejnych czynności w ramach tego procesu. Nie sprawował natomiast optymalnego nadzoru nad zapewnieniem schronienia rodzicom z małoletnimi dziećmi i kobietom w ciąży. Ponadto, mimo upływu około roku od zakończenia edycji 2019 Programu Maluch+, Wojewoda Wielkopolski nie wywiązał się także z obowiązku przekazania MRPiPS informacji o rodzaju i liczbie orzeczeń lub zaświadczeń dzieci niepełnosprawnych lub wymagających szczególnej opieki korzystających z miejsc opieki dofinansowanych z programu w 2019 r., co było jednym z jego zadań przewidzianych na ten rok.

3. Wspieranie zatrudnienia osób niepełnosprawnych, ich opiekunów, członków rodzin opiekujących się osobą niepełnosprawną oraz aktywizowanie osób bezrobotnych celem wsparcia opiekunów osób niepełnosprawnych w realizacji codziennych obowiązków domowych.

Opis stanu faktycznego

W latach 2017-2020 (I półrocze) Wojewoda Wielkopolski nie monitorował realizacji działań programu Za życiem realizowanych przez powiatowe urzędy pracy. W Urzędzie nie gromadzono danych dotyczących beneficjentów poszczególnych działań, ani też nie rozpoznawano ich potrzeb. W toku kontroli nie przedłożono dokumentów, które wskazywałyby na fakt prowadzenia diagnozy przyczyn niskiego zainteresowania przez grupy beneficjentów poszczególnymi z ww. działaniami.

(akta kontroli str. 1785-1792)

W toku kontroli z 20% powiatowych urzędów pracy³⁸ (6 z 31) zebrano dane dotyczące realizacji działań w ramach Programu Za życiem. Stwierdzono, że:

³⁸ W Jarocinie, Gostyniu, Lesznie, Gnieźnie, Rawiczu i Chodzieży.

- działanie 3.4, tj. „Pomoc w domu” w ramach prac społecznie użytecznych w 2018 r. realizował PUP w Gostyniu. Działaniem realizowanym w okresie 1.06.-31.08.2018 r. objęto jedną osobę, a kwota wydatkowana na powyższy cel wyniosła 796,80 zł;
- z działań 3.5.1-3.5.6 (z wyjątkiem działania 3.5.4) – wspieranie aktywizacji zawodowej opiekunów osób niepełnosprawnych realizowane było poddziałanie 3.5.3 przez PUP w Jarocinie. W 2019 r. udzielono opiekunowi osoby niepełnosprawnej jednorazowej wypłaty środków na podjęcie działalności gospodarczej w zakresie: produkcji sprzętu sportowego. Kwota udzielonej pomocy wynosiła 16 tys. zł. Zakres udzielonej pomocy był wystarczający. Nie odnotowano trudności z jego realizacją;
- działanie 6.2 – wspieranie spółdzielczości socjalnej na rzecz opiekunów osób z niepełnosprawnością oraz ich rodzin – żaden z PUP nie realizował działania;
- działanie 6.4 – wsparcie osób niepełnosprawnych w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój - działanie nie było realizowane.

Z przekazanych w toku kontroli informacji wynikało, że pomimo szeroko rozpropagowanej informacji, licznych naborów i ogłoszeń, a także dobrze układającej się współpracy z ośrodkami pomocy społecznej niewielki zakres realizacji ww. zadań był efektem braku zainteresowania ze strony grupy docelowej.

Zgodnie z art. 10 ust. 1 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy³⁹, do zadań wojewody w zakresie polityki rynku pracy należy sprawowanie nadzoru nad realizacją zadań wykonywanych m.in. przez powiatowe urzędy pracy, oraz inne podmioty wskazane w tym przepisie, m.in. w zakresie sposobu prowadzenia przez urzędy pracy usług rynku pracy.

(dowód: akta kontroli str. 1867-1880)

Z kolei stosownie do art. 22 pkt 1 i 6 ustawy o wojewodzie i administracji rządowej w województwie⁴⁰, wojewoda odpowiada za wykonywanie polityki Rady Ministrów w województwie, a w szczególności dostosowuje do miejscowych warunków cele polityki Rady Ministrów oraz w zakresie i na zasadach określonych w odrębnych ustawach, koordynuje i kontroluje wykonanie wynikających stąd zadań; ponadto wykonuje inne zadania określone w odrębnych przepisach oraz ustalone przez Radę Ministrów i Prezesa Rady Ministrów. W myśl zaś zapisów programu Za życiem, uchwalonego na podstawie art. 12 ust. 1 ustawy o wsparciu, do monitorowania realizacji programu na terenie województwa jest właściwy wojewoda.

Wojewoda Wielkopolski nie przeprowadzał kontroli w przedmiotowym zakresie. W wyjaśnieniach Zastępcy Dyrektora Wydziału wskazała, że w zakresie przydzielonych Wydziałowi zadań dotyczących m.in. sposobu prowadzenia przez urzędy pracy usług rynku pracy, o których mowa w art. 35 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy do połowy 2019 r. Wydział prowadził kontrole, co zostało potwierdzone przekazanymi do MRPiPS rocznymi informacjami podsumowującymi wykonanie ww. zadań.

(akta kontroli str. 1045-1049, 1785-1792)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Wojewoda nie monitorował działań Programu Za życiem, dotyczących wspierania zatrudnienia osób niepełnosprawnych, ich opiekunów, członków rodzin opiekujących

³⁹ Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. z 2020 r., poz. 1409)

⁴⁰ Ustawa z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (Dz.U. z 2019 r., poz. 1464 ze zm.)

się osobą niepełnosprawną oraz aktywizowania osób bezrobotnych celem wsparcia opiekunów osób niepełnosprawnych w realizacji codziennych obowiązków domowych, realizowanych przez powiatowe urzędy pracy. Do monitorowania powyższych działań był zobligowany na podstawie założeń Programu Za życiem, w zw. z obowiązkiem określonym w art. 22 pkt. 1 i 6 ustawy o wojewodzie i administracji rządowej w województwie.

(dowód: akta kontroli str. 3-17, 1045-1049, 1785-1792)

OCENA CZĄSTKOWA

W okresie objętym kontrolą Wojewoda nie monitorował działań powiatowych urzędów pracy dotyczących wsparcia zatrudnienia osób z poszczególnych grup docelowych Programu Za życiem.

4. Monitoring realizacji Programu Za życiem

Opis stanu faktycznego

Zgodnie z art. 13 ust. 1 i 2 ustawy o wsparciu, monitoring realizacji ustawy sprawuje wojewoda właściwy ze względu na miejsce zamieszkania kobiety w ciąży oraz dziecka uprawnionego do wsparcia. WUW przekazał, w terminie przewidzianym w ww. przepisie, tj. do 30 kwietnia następnego roku, informację o z realizacji ustawy o wsparciu.

W sprawozdaniach przedłożonych Radzie Ministrów za lata 2017-2019 nie zostały ujęte informacje o wszystkich działaniach realizowanych na podstawie wymienionej ustawy, w ramach Programu Za życiem w województwie wielkopolskim.

(dowód: akta kontroli str. 6-17)

W sprawozdaniach z realizacji ustawy o wsparciu za lata 2017-2018 odnotowano zbiorcze dane dotyczące dwóch z 31 działań ujętych w ww. programie, tj. Świadczeń jednorazowych (2.7) oraz Wsparcia asystenta rodziny (5.1). Każdorazowo przekazywano także informację o działaniach koordynacyjnych wynikających z ww. ustawy. W zakresie pozostałych działań programu:

- ✓ za 2017 r. – w ogólnym punkcie zatytułowanym „Wsparcie gminne” wskazano również inne niż określone w ustawie wsparcie kobiet, rodzin i dzieci, podejmowane na terenie województwa. Nie odniesiono się natomiast do pozostałych działań programu Za życiem;
- ✓ za 2018 r. – w punkcie „Wsparcie gminne” wskazano również inne niż określone w ustawie wsparcie kobiet, rodzin i dzieci, podejmowane na terenie województwa. Ponadto w pkt „Inne działania z realizacji ustawy w gminach i powiatach” w formie opisowej wskazano, że na terenie 10 gmin i dwóch powiatów w województwie podejmowano inne działania z realizacji ustawy. Opis ten polegał na wskazaniu jakiego rodzaju działania były realizowane w danej jst. Z informacji tej nie wynikało wprost, które z działań programu były na terenie województwa realizowane, w jakim zakresie i jakie były tego efekty (np. ile osób skorzystało z tej formy wsparcia);
- ✓ ponadto, w sprawozdaniu za 2019 r. – poza wskazaniem innych niż wynikające z ustawy aktywności wskazano podejmowane „między innymi” działania przez jst, wskazując opis działań w tychże jednostkach. W punkcie rozwój infrastruktury wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami i samotnych matek opisano zbiorczo realizację działania 3.2., 4.7 i 1.4 (łącznie przekazano informację z realizacji pięciu działań Programu).

W informacji przekazanej za 2017 r. wskazano kwotę kosztów obsługi wypłaty jednorazowego świadczenia (działanie 2.7) wynoszącą 57,8 tys. zł. Podana kwota

w sprawozdaniu, jak wyjaśnił Dyrektor WPS, była błędna. Prawidłowa kwota wynosiła 58,3 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 6-17)

Wybiórcze dane przekazywano również jako monitoring działań, w których WUW brał udział, tj. w sprawozdaniach za rok 2017 i 2018 w ogóle nie wskazano kompleksowej informacji na temat realizacji działania 2.5, 3.2, 1.4 i 4.7., a w sprawozdaniu za 2019 r. realizowanych dla grupy docelowej w ramach Programu Maluch+.

W 2018 r. na prośbę KPRM o przekazanie dodatkowych informacji przesłano zestawienie (wg wzoru określonego przez KPRM), zawierające informację na temat założeń programu Za życiem i ich wykonania przez Wielkopolski Urząd Wojewódzki. W praktyce przedstawione dane zawierały informacje o sposobie realizacji poszczególnych działań, przy czym w części z nich wskazano tylko, że wystąpił taki przypadek, bez wskazania szczegółów na czym polegała realizacja działania, w tym jaką wysokość środków w ramach Programu wydatkowano.

(dowód: akta kontroli str. 1019-1026)

Zastępca Dyrektora Wydziału Polityki Społecznej wskazała, że ustawodawca nie określił ani wzoru informacji, ani też nie określił poziomu szczegółowości danych, które potencjalnie mają być w niej zawarte. Po uzupełnieniu danych za rok 2018 r. (na zlecenie KPRM), w kolejnych latach Kancelaria nie zgłaszała uwag dot. treści/danych zawartych w zbiorczej informacji, o której mowa w art. 13 ust. 2 ustawy Za życiem. Ponadto Dyrektor zaznaczyła, że wszelkie dane były przekazywane MRPiPS na bieżąco, a Minister nie wskazywał na konieczność uzupełnienia ww. danych o dane zbiorcze Programu Za życiem.

Wojewoda Wielkopolski przekazał MRPiPS informacje o realizacji programu Za życiem w 2017, 2018 r. i 2019 r. w zakresie określonym przez MRPiPS. Jak wskazała Zastępca Dyrektora WPS informacje te dotyczyły m.in. następujących działań: 2.5, 2.7, 3.1, 3.2 i 4.7.

Działanie 3.1 nie zostało wdrożone centralnie, a WUW dysponował danymi dotyczącymi działania realizowanego w ramach Funduszu Solidarnościowego.

W myśl zapisów programu, wynikających z części pt. Sposób wykonywania zadań w ramach programu, monitoring realizowany przez wojewodów polega na: udzielaniu wyjaśnień i informacji o programie i sposobach jego realizacji; zbieraniu informacji o realizacji programu oraz dokonywaniu bieżącej oceny instrumentów; przekazywaniu zbiorczych, kompleksowych informacji o programie, jak i sytuacji w obszarach objętych celami programu do koordynatora, tj. MRPiPS.

Wojewoda Wielkopolski nie sprawował całościowego monitoringu nad realizacją programu Za życiem. W toku przeprowadzanej kontroli stwierdzono, że WUW dysponował danymi w zakresie realizacji programu, jednak tylko w odniesieniu do części działań przez Urząd realizowanych. W szczególności brak było informacji dotyczących aktywizacji zawodowej opiekunów osób niepełnosprawnych, jak i ich samych, które zebrano w powiatowych urzędach pracy w trakcie kontroli. W szczególności Wojewoda Wielkopolski nie dysponował informacjami na temat wdrażania działań programu Za życiem odnoszących się do udzielania świadczeń zdrowotnych (wynikających z priorytetu I i II). Brakowało również danych dotyczących m.in. realizacji przez ośrodki koordynacyjno-rehabilitacyjno-opiekuńcze wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka. Nie przedłożono również na potrzeby kontroli dokumentu poświadczającego dokonywanie całościowej bieżącej oceny instrumentów.

(dowód: akta kontroli str. 3-17, 1785-1792)

Zdaniem NIK przyczyną powyższego mogło być przypisanie Wydziałowi Polityki Społecznej monitoringu jedynie nad zadaniami z obszaru polityki społecznej, co skutkowało pozostawieniem licznych obszarów wynikających z programu Za życiem poza zainteresowaniem Urzędu. Na tego rodzaju trudność wskazała również w wyjaśnieniach Zastępca Dyrektora Wydziału Polityki Społecznej. Prawdopodobną przyczyną braku analiz i oceny instrumentów jest brak wyraźnego przypisania tego rodzaju zadania konkretnej komórce organizacyjnej. Oddziałowi Rodziny przypisano co prawda zasięganie informacji i sporządzanie sprawozdań, ale dotyczyło to tylko wsparcia wynikającego z ustawy o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej.

WUW nie dokonywał diagnozy liczebności grup docelowych poszczególnych działań w ramach programu Za życiem we wszystkich działaniach realizowanych na terenie województwa. Niemożliwe było zatem dokonanie oceny w jakim stopniu realizowane działanie wpłynęło na sytuację na terenie województwa. Możliwa była wyłącznie ocena stopnia realizacji zadania w odniesieniu do zgłaszanego w danym czasie zapotrzebowania. Brak przedmiotowej wiedzy utrudniał prowadzenie rzetelnej oceny instrumentów, do czego Wojewoda był zobowiązany na podstawie zapisów programu.

(dowód: akta kontroli str. 6-17, 1031, 1867-1868)

Należy zauważyć, że poza nierealizowaniem na terenie województwa części działań niewdrożonych na poziomie centralnym, wystąpiły przypadki niezrealizowania części działań na terenie województwa wielkopolskiego. Przyczyny takiego stanu rzeczy były różne. Czasem wynikały z oferowania wsparcia finansowego (organizacyjnego) na zbyt niskim poziomie lub realizacji tych zadań w inny, praktykowany od lat sposób (np. organizacja schronienia dla kobiet w ciąży i samotnych matek), a także z braku zainteresowania zadaniem przez potencjalnych odbiorców (np. działania przypisane do realizacji PUP).

W odniesieniu do trudności podczas realizacji skoordynowanej pomocy wynikającej z ustawy o wsparciu oraz programu Za życiem wskazano na obciążenie dodatkowymi obowiązkami służbowymi pracowników Wydziału, przy jednoczesnym braku środków na zatrudnienie dodatkowych osób. Wskazano również na niezwykle szeroki zakres tematyczny Programu Za życiem, obejmujący zagadnienia wykraczające kompetencyjnie poza zadania Wydziału oraz na brak szkoleń dot. ww. kwestii.

(dowód: akta kontroli str. 1031)

W trakcie kontroli nie stwierdzono przypadków braku współpracy między Wojewodą a jednostkami realizującymi działania. W analizowanym okresie do Urzędu nie wpływały również skargi na tego rodzaju współpracę. Zastępca Dyrektora Wydziału Polityki Społecznej wyjaśniła, że w sytuacjach wątpliwych każdorazowo występowało o interpretację do ministerstwa, w tym np. odnośnie wątpliwości dotyczących dwóch źródeł finansowania Programu Asystent Rodziny.

W dniu 3 października 2017 r. w Poznaniu odbyła się konferencja dotycząca konsultacji społecznych prowadzonych w ramach projektu „Konsultacje+” w związku z wejściem w życie przepisów uchwały z dnia 30 grudnia 2016 r.

(dowód: akta kontroli str. 390-392, 1820, 1850-1852)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Wojewoda nie prowadził całościowego monitoringu realizacji ustawy o wsparciu i programu Za życiem, co skutkowało m.in. przekazywaniem Radzie Ministrów

niepełnych informacji o realizacji ustawy o wsparciu oraz MRPiPS – o realizacji programu Za życiem, w szczególności brakiem bieżącej oceny instrumentów, jak i sytuacji w obszarach objętych celami programu;

2. Wojewoda wykazał w informacji przesłanej do Rady Ministrów nieprawidłowe dane dotyczące realizacji w 2017 r. działania Świadczenia jednorazowe.

(akta kontroli str. 6-17, 1019-1025, 1033, 1553-1555)

OCENA CZĄSTKOWA

W ocenie NIK, monitoring realizacji ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin Za życiem, w szczególności programu Za życiem, był sprawowany w sposób niepełny. Uwagę skoncentrowano na wybranych działaniach realizowanych przez Urząd. Nie zbierano w szczególności informacji o realizacji programu od części zaangażowanych w jego wdrażanie podmiotów oraz nie dokonywano bieżącej oceny instrumentów. Skutkowało to przekazywaniem niekompletnych danych do Rady Ministrów oraz koordynatora programu Za życiem - Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, niezgodnie z założeniami programu. Ponadto, informacja przekazana za 2017 r. do Rady Ministrów zawierała nieprawidłowe dane.

IV. Uwagi i wnioski

Uwagi W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, nie zgłasza uwag i wnosi o:

- Wnioski
- 1) sporządzenie i przekazanie koordynatorowi Programu Za życiem informacji o rodzaju i liczbie orzeczeń lub zaświadczeń dzieci niepełnosprawnych lub wymagających szczególnej opieki korzystających z miejsc opieki dofinansowanych z Programu Maluch+ w 2019 r.,
 - 2) prowadzenie działań kontrolnych dotyczących zapewnienia odpowiedniego standardu miejsc schronienia dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży,
 - 3) kompleksowe monitorowanie realizacji ustawy o wsparciu, w tym programu Za życiem oraz przekazywanie w tym zakresie pełnych informacji Radzie Ministrów oraz Ministrowi Rodziny i Polityki Społecznej.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Poznaniu. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek poinformowania NIK o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Poznań, 12 lutego 2021 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Poznaniu

Kontroler
Zuzanna Kaźmierczak
specjalista kontroli państwowej

.....
podpis

Dyrektor
z up. Grzegorz Malesiński
p.o. Wicedyrektora

.....
podpis

